

[Chr. Madsen.]

at forholdene må forbedres for dem, i særdeleshed da læger, socialrådgivere og andre kyndige siger, at der trods alt er råd også for disse mennesker, at man kan få dem ført frem til en normal tilværelse eller i hvert fald i nærheden af en normal tilværelse.

Men der er en anden side ved dette lovforslag, og det er — hvad også de forskellige ordførere har været inde på — spørgsmålet om, hvilke metoder man skal bringe i anvendelse ved nybyggeri og bygningsforandringer. Det er jo sådan, at byggesituationen er meget anspændt, når der skal bygges efter de traditionelle principper. Nu er der imidlertid mulighed for, at man kan komme til at bygge ikke så lidt efter utraditionelle principper, og disse utraditionelle principper bør efter min mening udnyttes til eksperimenter inden for det byggeri, som skal finde sted ifølge dette lovforslag og ifølge andre lovforslag angående udbygning af åndssvageforsorgen, således at tingene kan ordentligt gennemtænkes og man så overfører de resultater, man kommer til, til det almindelige boligområde. De 21 mill. kr. skal bruges til udbygning af forsorgscentret for Sønderjylland.

Der skal opføres nye sygeafdelinger og funktionærboliger, lægeboliger og børneafdelinger. Derudover er der en masse, der skal ombygges o.s.v. Men når jeg nævner det, er det, fordi disse ting vil kunne tjene som sammenligningsgrundlag for byggeriet uden for forsorgen. Jeg tænker på børnehaver og på almindelige familieboliger; lægeboliger kan jo betragtes som almindelige familieboliger. Hvis der ved det byggeri, der nu skal gennemføres, foretages de nødvendige eksperimenter, skulle man jo synes, at man kunne få en hurtigere fremstillingsproces i gang af børnehaver, som vi mangler mange af, og af almindelige familieboliger, som vi også mangler mange af, og dermed en billiggørelse af den slags byggeri.

Jeg har sagt under besøget på institutionerne og vil sige det igen her i tinget, at det forundrer mig, når man taler om montagebyggeri og laver planer med hensyn til utraditionelt byggeri, at man så ingen steder finder henvisninger til det utraditionelle byggeri, der jo trods alt gennemføres her i landet, herunder først og fremmest de skole-

bygninger, som opføres i mange af landets kommuner. Det er elementer fremstillet af beton, man bruger dertil, og der medgår ikke til dem noget som helst af udenlandsk oprindelse; det er alt sammen dansk i modsætning til de elementhuse eller montage-skoler, som vi har set, hvor det er engelske principper, man arbejder efter, og hvoraf betydelige dele er af importeret materiale. Men altså, i de skoler, der opføres af betonelementer, indgår ikke råvarer udefra, og det undrer mig, at den teknikergruppe, der har udarbejdet lovforslaget, og som har været med til at affatte betænkningen, ikke har udregnet, hvad betonelementer i skoler eller i det hele taget i bygninger vil koste, og om disse betonelementer kunne være egnede til bygninger til forsorgen.

Jeg ved ikke, om man har været i forbindelse med de forskellige entreprenører, der opfører disse skoler af betonelementer. Vi har i udvalget spurgt derom, men har ikke fået noget tydeligt svar. Jeg mener, det ville være rimeligt, at disse skoler kommer med ind i planlægningen med hensyn til den udbygning, der skal foregå i Sønderjylland og inden for det øvrige byggeprogram. Der er stor mulighed for, at dette byggeri er billigere end det byggeri, som vi har set hidtil. Det er i hvert fald helt afgjort, at de ufaglærte vil have større muligheder inden for dette byggeri med betonelementer, da det i hvert fald i opstillingsprocessen udelukkende kan være ufaglærte arbejdere, der opstiller. Hvis man kan få disse betonelementer så godt gennemarbejdet og hele processen så godt gennemtænkt som muligt, kan man — måske endnu inden man er helt færdig med byggeprogrammet inden for åndssvageforsorgen — f. eks. komme og sige til boligministeren og andre inden for byggesektoren: her er et hus, der kan opføres betydelig hurtigere; her er et familiehus, der er betydelig billigere end et hus opført som traditionelt byggeri, og her vil der være mulighed for at forøge byggeriet fra de 31 000 boliger, vi vel er oppe på nu, til 45 000 eller måske 50 000 boliger, uden at der vil komme til at opstå arbejdskraftmangel.

Med disse bemærkninger vil jeg anbefale lovforslaget. Vi er meget interesseret i, at der bliver gennemført noget så hurtigt som muligt, for vi er klar over, at det, der er